

Restant oude schans aan de oever van de Vecht.

Foto: Hans Hoes.

Hinderdam en Aetsveldse Polder

Hans Hoes

Ten zuiden van Weesp zijn twee geologisch en cultuurhistorische fenomenen te zien. Het zijn de afdammingslocatie van de Vecht (Hinderdam) en de polder tussen Vecht en Gein, een zeer vroeg ontgonnen polder met een vooral kleiige ondergrond, de Aetsveldse Polder. Het zijn unieke relictten in ons landschap en daarom opgenomen als Geosite.

Ontstaansgeschiedenis

De Aetsveldse Polder is zo'n 3.000-4.000 jaar geleden geleidelijk ontstaan door zand en klei afzettingen vanuit het Oer-IJ, waarmee het een

open verbinding had. Bij vloed werden klei en zand afgezet tot aan het begin van onze jaartelling. Het Gein en de steeds groter wordende Vecht voegden vanuit het zuiden zoet water

toe. Op de oeverwallen zijn sporen van bewoning uit het midden van de ijzertijd aangetroffen. Al vrij vroeg werd de polder vanuit de oevers van Gein en Vecht in gebruik genomen. De beperkte veengronden, op het klei, werden ontwaterd. In de verkaveling worden nog veel onregelmatigheden teruggevonden, die erop wijzen dat de ontginning erg vroeg en minder centraal gestuurd heeft plaatsgevonden. Op de oeverwallen ontstonden boerenerven die tot op vandaag op dezelfde plek zijn blijven liggen.

Binnen de polder werd in het noorden in de middeleeuwen de vestingstad Weesp gesticht en het dijkdorp Nigtevecht in het zuiden, alsmede boerderijen en buitenplaatsen langs de Vecht en het Gein. De Vecht, een van de grenzen van de Aetsveldse Polder, is ook de grens tussen Holland en Utrecht. De bisschop van Utrecht ging daarover. In 1437 legde hij in het noordelijkste deel van zijn gebied een

dam aan om de invloed van de Zuiderzee op overstromingen van de Vecht te verminderen. In de dam werden sluzen gebouwd voor zowel de scheepvaart als de uitwatering. Vanwege de 'hinder' die de dam voor scheepvaart opleverde werd het al snel de 'hinderdam'. In de volgende eeuwen werd de Hinderdam regelmatig moedwillig beschadigd door de Hollanders, die het niet eens waren met de Stichtse activiteiten. Omstreeks 1548 werd het eiland bij Hinderdam gegraven door een Vechtbocht af te snijden en in 1618 werd de sluis daar naartoe verplaatst. Door de bouw van de sluis bij Muiden (in 1672-1674) verviel de damfunctie van Hinderdam, de Vecht was geheel vrij van de eb en vloedwerking.

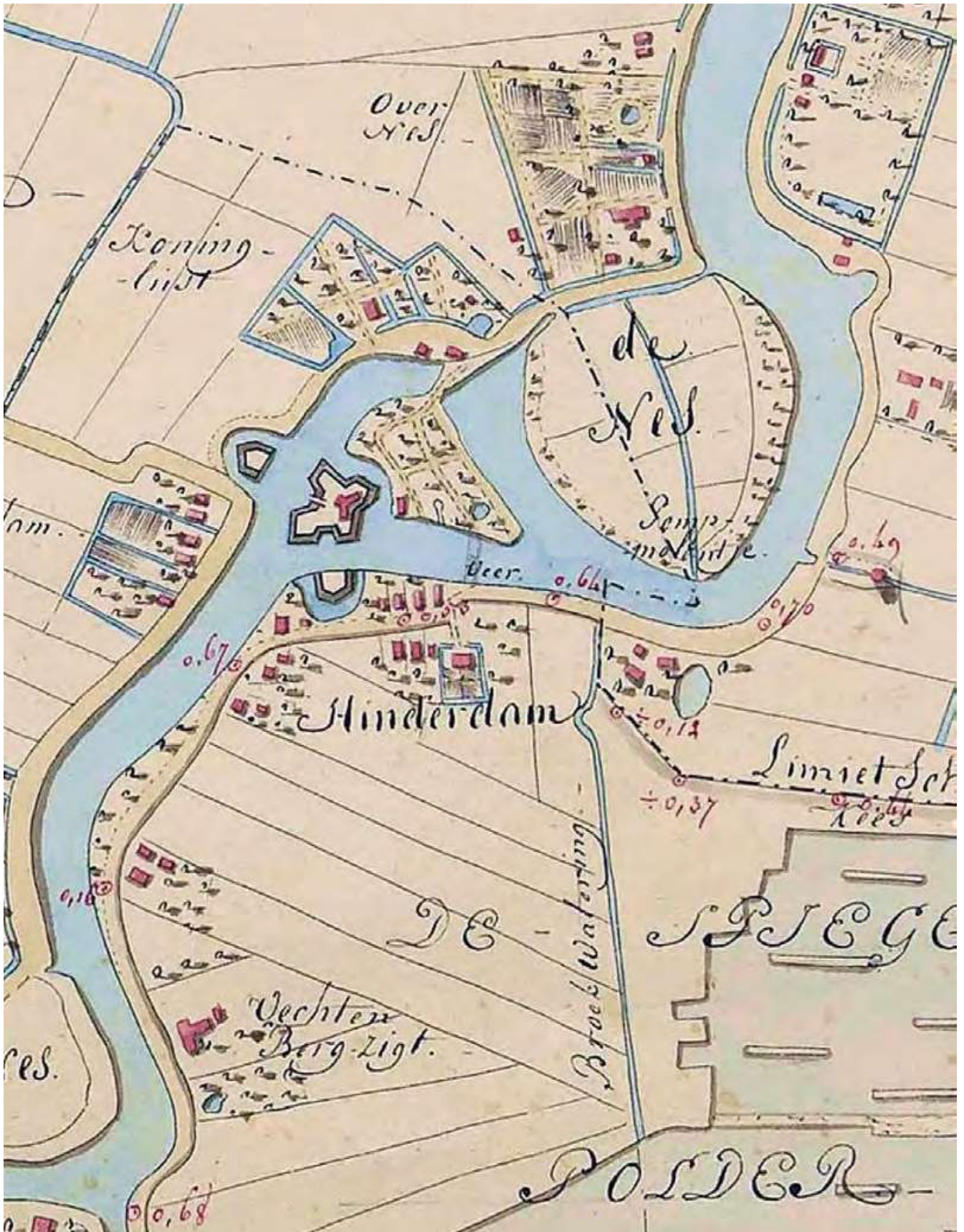
Fort Hinderdam

Naast de waterkering en tolheffing was Hinderdam ook een infrastructureel en militair knooppunt. Bij Hinderdam werd een tolbrug

Hinderdam, historische bebouwing.

Foto: Hans Hoes.

Kaart uit 1810 van de waterlinie tussen de Hinderdam en de Zuiderzee. Detail van Hinderdam met de namen van buitenplaatsen. Links van de Vecht van onder naar boven, Koning lust (is later opgegaan in Hinderrust) en Over Nes. Rechts van onder naar boven, Vecht en Bergzigt en Hinderdam.

Bron: Het Utrechts Archief.nl

over de sluis gebouwd die Nederhorst den Berg verbond met Holland. Regelmatig werd de brug stuk gevaren. Tegen 1819 werd de brug definitief vervangen door een veer totdat in 1934 een stuk noordelijk, een brug werd gebouwd die nu nog in gebruik is. Sindsdien kan het eiland via een dam in de oude Vechtloop nog bereikt worden, maar niet meer via de nieuwe loop. Om de Hinderdam en de toegangswegen te beveiligen werd in 1629 op het eiland een aarden schans gebouwd, als onderdeel van de waterlinie. Deze linie werd later onderdeel van de Oude Hollandse Waterlinie, daarna de Nieuwe Hollandse Waterlinie en tenslotte in 1913 onderdeel van de Stelling van Amsterdam. In 1672 werd het bastion versterkt en een jaar later vervangen door een fort. De ruïne ervan staat nog op het eiland en is thans in beheer bij

Natuurmonumenten. In het fort leven onder meer de baardvleermuis, watervleermuis en de gewone grootoorvleermuis. Rond het fort liggen rietlanden, begroeid met bomen en struiken. Op sommige plaatsen komt het zomerklokje voor.

De felgekleurde ijsvogel heeft aan de oever vaak zijn nest. Nabij Hinderdam zijn de hoger gelegen oeverwallen langs de Vecht nog herkenbaar evenals de restanten van het fort en de dam in de oude loop van de Vecht. Ook het buurtschap Hinderdam met zijn historische bebouwing, die zijn bestaan ontleent aan de ligging bij de belangrijke passagemogelijkheid van de Vecht, is nog te zien.

Aetsveldse Polder nu

Van 1580 tot 1873 werd de polder met een molen actief bemaald om de wateroverlast door bodemdaling te beteugelen. In 1873 werd de molen vervangen door een stoomgemaal. In 1892 werd de polder doorsneden door de aanleg van het Merwedekanaal, dat liep van Amsterdam naar de Rijn bij Gorinchem. In 1933 werd dit kanaal verbreed en verlegd naar Wijk bij Duurstede, het huidige Amsterdam-Rijnkanaal.

Het betekent dat beide delen van de Aetsveldse Polder waterstaatkundig van elkaar gescheiden zijn. De noordkant van de polder is eind jaren zeventig bebouwd in de toen bekende bloemkolenwijk (met hofjes) als een uitbreiding van Weesp.

Er is een wandeling van zo'n 12 km door het gebied, startend bij het Fort Ossenmarkt in Weesp, via Fort Uitermeer en Fort Hinderdam terug naar Weesp.

Daarmee krijg je een goed overzicht van deze Geosite van het Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht.

Bronnen

Voor dit artikel is gebruik gemaakt van de beschrijvingen van Geosite op de website van het Geopark, Natuurmonumenten, internet en mijn eigen waarneming.

Historische bebouwing Hinderdam.

Foto: Hans Hoes.